

مقدمه مترجم

سخنی با خوانندگان

چند سالی است که برخی از همکاران دانشمند رموز بازیگری برای سینما و تلویزیون را در دانشکده‌های تئاتر و سینمای کشور تدوین می‌کنند. به دلایل بسیار هم اساتید و هم دانشجویان در دسترسی یافتن به منابع مطالعه درباره این هنر جذاب و دوست‌داشتنی و سهل و ممتنع مشکلاتی دارند. دست کم تا زمانی که ترجمه حاضر به چاپ برسد، اگر کتاب حاضر، اولین در مقوله‌ای این چنین نباشد، جزو معدود کتابهایی است که در کشورمان به فارسی برگردانده شده است و بسیار خوشحالم که بنده کمترین نیز باعث و بانی این خیرم. هر چند «سمت» مسبب اصلی است و باید از آنان سپاسگزار بود.

هنگامی که متن اصلی برای مرور و مطالعه به بنده سپرده شد، کتاب را چنان جذاب و کم‌نظیر و مفید یافتم که کمتر به مشکلات ترجمه آن توجه کردم. متن بیشتر برای کسانی نوشته شده است که زبان مادری 99 درصد آنان انگلیسی بریتانیایی است و به فرهنگ آن دیار و اقلیم آشنا هستند. پاتریک تاکر نیز استفاده ویژه‌ای از این زبان می‌کند که به گونه‌ای طنزآلود و خلاصه‌نویسی شده است. در برخی جاها احساس می‌شود نیاز داریم کلمه‌ای، عبارتی یا جمله‌ای به اصل کتاب یا در پاورقیها بیفزاییم تا هدف و مقصود مفهوم گردد. اما امانتداری و وفادار ماندن به اصل کتاب ما را از این کار باز می‌دارد. پس چه می‌توان کرد که منظور حاصل آید؟ تنها راهی که می‌توانستیم برگزینیم این بود که آنچه را ضروری است در متن در داخل قلاب و در پاورقی با حرف «م» به نام مترجم قرار دهیم و کتاب را برای افراد عادی جامعه نیز مفهوم سازیم. هر چند غنای ارزنده زبان فارسی ما را در این راه یاری می‌داد، ضرورت اخذ چنین تصمیمی را بارها و بارها با دانشجویان عزیز و گروهی از مردم علاقه‌مند به سینما و تلویزیون و بازیگری در برابر این رسانه‌ها سنجیدم و سپس عمل کردم. شکل نوشته داخل قلابها در 99 درصد موارد طوری است که هم می‌توان آنها را به عنوان بخشی از متن اصلی کتاب خواند و هم می‌توان نادیده انگاشت. بنابراین، وجود آنها مشکلی را ایجاد نخواهد کرد. تمام تلاش این است که درباره بازیگری در برابر دوربینهای سینمایی و تلویزیونی، این پدیده شگفت‌انگیز از نهاد انسانی، کلامی قابل دریافت گفته آید، کنش یک عمل با بهره‌گیری از تمام توان بازیگر در برابر دوربین به بحث و بررسی گذاشته شود و راههای عملی و درست رسیدن به نوعی بیان مؤثر مورد توجه قرار گیرد. سهل‌پنداری در این رهگذر نتایج غیر قابل جبرانی را به بار خواهد آورد. باید بپذیریم که هنر سینما، تئاتر، بازیگری و ... تخصصی مثل تخصصهای دیگر است و برای ورود به حیطه آن باید زحمتهای کشید و رنجها متحمل شد تا ارمغانی از فرهیختگی را در آغوش کشید. باید درست گوش کردن و دقیق مشاهده نمودن و استوار سنجیدن نتایج دیده‌ها و شنیده‌ها را بیاموزیم و پژوهشگری فعال باشیم تا هنر ارزنده سینما و تئاتر را وسیله‌ای برای بیان اهداف والای خود سازیم.

گوهر مخزن اسرار همانست که بود
حقه مهر بدان نام و نشانست که بود
سخن کوتاه می‌کنم تا به اصل ماجرا پردازیم. یاری‌ام دهید تا در چاپهای بعد، این کتاب با نقص کمتری به چاپ رسد.

غلامرضا طباطبایی
تابستان 1382

مقدمه

بازی در برابر دوربین سینما یا تلویزیون بیشتر شبیه زندگی واقعی است. وقتی در برابر دوربین تلویزیون بازی می‌کنید، همه بازیها باید ظریفتر انجام گیرند. وقتی برای سینما بازی می‌کنید، باید همه چیز در چشمها متمرکز شود. در برابر دوربین سینما یا تلویزیون عضلات صورت را کمتر به کار گیرید. به عنوان بازیگر، همان شیوه بازیگری در تئاتر را به طور دقیق در سینما و تلویزیون نیز به کار می‌گیرم.

خیر درست نیست.
خیر، این هم درست نیست.
اگر موضوع همین بود، همه چیز ساده‌تر می‌شد.
اگر غیر از این باشد، عکس ماجرا صادق است.
خیر، شما نمی‌توانید این کار را بکنید.

در این کتاب، پاسخ مشکلات مطرح شده در بالا و حتی بسیار بیش از آن را خواهید یافت. این کتاب برای این تألیف شده است تا به این مطلب ساده ولی بنیادی پاسخ گوید که: چه کاری را به طور دقیق در زندگی واقعی انجام می‌دهید که نمایش آن هنگام بازی در برابر دوربین سینما یا تلویزیون متفاوت است؟ این کتاب به بازیگران (یا مدرسان اصول بازیگری) متعلق است، اما فصلهای خاصی برای گویندگان، مصاحبه‌گران و حتی کارگردانان [سینما و تلویزیون] نیز دارد.

در این کتاب تفاوت‌های بین بازیگری روی صحنه تئاتر و بازیگری در برابر دوربینهای سینما و تلویزیون، بدقت تشریح شده و در همه جنبه‌های آن درباره وجهی از وجوه حرفه تصویرگری سخن رفته است. این کتاب به شما خواهد گفت که وقتی برای یک رسانه به ایفای نقش می‌پردازید چه باید

بکنید. این کتاب حتی برای هر فردی هم که کمترین تجربه را با ویژگیهای پرده‌های بزرگ و کوچک [پرده سینما یا صفحه تلویزیون] دارد بسیار سودمند خواهد بود.

اگر علاقه‌مندید بدانید بازیگران به طور دقیق چه مراحل را طی می‌کنند تا بتوانند روی پرده سینما یا صفحه تلویزیون ظاهر شوند، این کتاب نکات و مطالبی را با شما در میان خواهد گذاشت که تا حال هرگز با آنها برخورد نکرده بودید.

در این کتاب هنگامی که به لغت «پرده» یا «صفحه» اشاره می‌شود، منظور پرده بزرگ سینما یا صفحه کوچک تلویزیون است. اشاراتی که به یکی از این دو رسانه بشود، با نام و ویژگیهایش معرفی خواهد شد.

غیر ممکن است وقتی با شما صحبت می‌کنم، بی‌تفاوت باشم و به همین اندازه غیر ممکن است کلمه‌ای عام و کلی را بیابم که هر دو جنس مذکر و مؤنث را پوشش دهد.¹ در یکی از فصلهای این کتاب در مورد او «مؤنث» و او «مذکر» بحثی خواهم داشت. این یک گزینش اتفاقی است و به هیچ‌وجه در این فصل رابطه جداسازی بین جنس مذکر و مؤنث و موضوعی که عنوان فصل را تشکیل می‌دهد، وجود ندارد. به طور مسلم در این کتاب عنوان بازیگر به هر دو جنس هنرپیشگان زن و مرد اطلاق می‌گردد.

چندی پیش سخنرانی‌ای در انجمن هنرمندان تئاتر امریکا² داشتم (حیف که این انجمن حالا منحل شده است). موضوع سخنرانی این بود که: «بازیگری در برابر دوربین سینما و تلویزیون را باید آموخت. می‌توان آن را آموخت. اینها روش آن آموزش است.» پاسخ بسیار گرم و صمیمانه‌ای دریافت داشتم. اما همه از پاسخ به این سؤال ناتوان ماندند که: «کدام کتاب می‌تواند در این راه آنان را یاری دهد» و علاوه بر این حاضران در جلسه نتوانستند جواب دهند که: «کجا می‌توانیم در این باره بیشتر یاد بگیریم.»

این کتاب یک پاسخ دیرهنگام به آن سؤالهاست.

¹ . در زبان فارسی این مطلب صادق نیست؛ چرا که برای هر دو جنس مذکر و مؤنث، فقط یک ضمیر «او» را به کار

می‌بریم. م-۰.

² . American Theater Association

سپاسگزاری

این کتاب نیز با یک نامه متولد شد: گاه رسم بر این است که کار [نوشتن یا ترجمه] با ارسال یک قرارداد به وسیله پست آغاز شود. شروع کار این کتاب نیز چنین بود. اما [باید اذعان کنم که] بدون انگیزش بیل جرمانو¹ و پشتیبانی و همراهی گروه [تحقیق] دانشگاه راتلج² این کتاب آغاز نمی‌شد و به پایان نمی‌رسید. نوشتن این کتاب را زمانی که در وردینگ‌بورگ³ دانمارک، دوبلین در ایرلند و در لیورپول انگلیس روی تئاترهای تلویزیونی کار می‌کردم آغاز کردم و در لندن و نیویورک به پایان بردم. بنابراین وظیفه دارم به طور مستقیم و غیر مستقیم سپاسگزاریهای خود را به گروه تولید برنامه لندزبین در شبکه دو فیرسیتی رادیو تلویزیون ایره‌آن⁴ و مجموعه بروکساید در شبکه تلویزیون مرسی⁵ تقدیم دارم.

من کلاسهای بازی در برابر دوربینهای تلویزیونی را در استودیوهای تئاتر لندن⁶ [که یک مرکز تئاتر حرفه‌ای در بریتانیای کبیر است] آغاز کردم. در 1975 دوره یک‌ساله‌ای برای فارغ‌التحصیلی بازیگران تنظیم شد و در همان جا و در دیگر مدارس تئاتر بریتانیا و ایالات متحده آمریکا این برنامه آموزشی دنبال شد. تشکرات و سپاسگزاریهای عمده من نثار این عزیزان است: پیتر لیتون⁷ مدیر اجرایی دی - اس - ال⁸ که مرا تشویق به تشکیل و تأسیس کلاسهایی با موضوعهای جدید و بدیع بازیگری کرد، تیم اومان⁹، دوگ مستون¹⁰، جان بازیل¹¹ و مرکز جهانی تئاتر آمریکا¹² (مارگاتس¹³) که همه به من کمک کردند تا کارگاههای [بازیگری] خود را با موفقیت به نیویورک ببرم.

همچنین مایلم از ترور اوونز¹⁴ برای عکسهایی که در دکور استودیویی برنامه بروکساید از من گرفت، دیو هاچمن¹⁵ برای اندیشه‌هایی که هر از چندگاهی به من ارائه کرد و از کریستین¹⁶ که علاوه بر همه زحماتی که متحمل شد باید به اجبار تا پایان کار کتاب در میان انبوهی از فیلمها¹⁷ [احتمالاً منظور نویسنده فیلمهای لیتوگرافی قطعه‌قطعه شده است] می‌نشست و به کار حرفه‌چینی نظارت می‌کرد، تشکر نمایم.

1 . Bill Germano

2 . Routledge

3 . Vordingborg

4 . TV2sts Landsbyen Radio Telefís Éireanns Fair City

5 . Mersey Televisions Brookside

6 . Drama Studio London

7 . Peter Layton

8 . DSL

9 . Tim Oman

10 . Doug Moston .

11 . John Basil .

12 . American Globe Theatre

13 . Margots .

14 . Trevor Owens

15 . Dave Hutchman

16 . Christine

17 . Rambo films